

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
BIURO SZKOLENIA**

**PROGRAM SZKOLENIA
Z TECHNIK I TAKTYKI POSZUKIWAŃ
Z WYKORZYSTANIEM PSÓW RATOWNICZYCH**

Warszawa 2015

Opracowanie merytoryczne:

asp. sztab. Krzysztof Gruca – SA PSP w Krakowie

Konsultacja merytoryczna:

st. bryg. w st. spocz. Tomasz Rzewuski – KG PSP

st. bryg. Sławomir Wojta - SA PSP w Kraków

st. bryg. Maciej Halota – SA PSP w Krakowie

st. sekc. Michał Szalc – KM PSP w Gdańsku

Konsultacja metodyczna:

Magdalena Stajszczak – KG PSP

Spis treści

	strona
I. Założenia dydaktyczno-wychowawcze	4
1. Cel szkolenia	4
2. Sylwetka absolwenta	4
3. Warunki przyjęcia na szkolenie	4
4. Kwalifikacje zawodowe	5
II. Realizacja procesu dydaktycznego	6
1. Organizacja szkolenia	6
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	6
3. Plan nauczania	7
III. Treści kształcenia	8
1. Podstawy prawne funkcjonowania przewodnika psa ratowniczego w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych	8
2. Wyposażenie ratownika i psa	9
3. Powstawanie i rozchodzenie się zapachu	10
4. Taktyka poszukiwań z użyciem psów w terenie	11
5. Taktyka poszukiwań z użyciem psów w budynkach i pomieszczeniach	12
6. Postępowanie w sytuacjach awaryjnych	13
IV. Literatura	14
V. Załączniki	15

ZATWIERDZAM
KOMENDANT GŁÓWNY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
z up.
nadbrnyg Piotr KWIATKOWSKI
Zastępca Komendanta Głównego

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie przewodników psów ratowniczych Państwowej Straży Pożarnej do udziału w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych po katastrofach budowlanych oraz poszukiwaniach osób zaginionych w terenie.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a. w sferze poznawczej:

- wskazywać podstawy prawne funkcjonowania zespołów z psami ratowniczymi;
- wymieniać sprzęt wykorzystywany w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych z psami;
- wyjaśniać teorię powstawania i rozchodzenia się zapachów;
- omawiać techniki i taktykę poszukiwań z wykorzystaniem psów ratowniczych;
- omawiać zasady BHP oraz podstawowe zagrożenia związane z przeszukiwanym środowiskiem.

b. w sferze praktycznej:

- dobierać i przygotowywać niezbędny sprzęt w zależności od rodzaju poszukiwań;
- wykorzystywać kierunek wiatru podczas działań poszukiwawczych;
- stosować odpowiednią metodę i taktykę poszukiwań;
- stosować zasady BHP w trakcie działań poszukiwawczych;
- rozpoznawać zagrożenia.

c. w sferze motywacyjnej, mieć ukształtowane postawy:

- odpowiedzialności za powierzonego psa;
- odpowiedzialności za prowadzone działania poszukiwawcze;
- przestrzegania zasad etyki i humanitaryzmu podczas działań z wykorzystaniem psów;
- minimalizowania zagrożeń związanych z działaniami poszukiwawczymi.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

Warunkiem przyjęcia na szkolenie jest skierowanie, zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 1.

Ponadto:

- Na szkolenie uczestnik zgłasza się z psem będącym w trzecim etapie szkolenia ratowniczego (zdany egzamin klasy „0” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zwierząt wykorzystywanych w akcjach ratowniczych).
- Przewodnik musi posiadać zaświadczenie o szczepieniu psa przeciwko wściekliznie i innym chorobom zakaźnym oraz poddany został odrobaczeniu i jest zabezpieczony pod względem pcheł i kleszczy.
- Uczestnik szkolenia musi być wyposażony w sprzęt ochrony osobistej: kask ochronny, rękawice ochronne, odzież przeciwdeszczową, latarkę, buty o wzmocnionej podeszwie, a także, plecak, śpiwór, materac, przybory do pisania, kompas i odbiornik GPS.
- Pies powinien być wyposażony w ekwipunek do szkolenia (smycz, obroża, szorki, zabawki/aporty oraz miska, odpowiedni zapas karmy i pojemnik na wodę).

e) Zaleca się, aby każdy uczestnik posiadał ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej psa.

W szkoleniu mogą brać również udział osoby spoza Państwowej Straży Pożarnej po spełnieniu kryteriów określonych w karcie skierowania (załącznik nr 1).

4. Kwalifikacje zawodowe

Ukończenie szkolenia uprawnia uczestnika do przystąpienia z psem do egzaminu specjalności ratowniczej klasy "I".

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

- a) Szkolenie organizowane jest w szkołach Państwowej Straży Pożarnej oraz w ośrodkach szkolenia w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.
- b) Organizator szkolenia musi dysponować obiektem poligonowym spełniającym wymagania dla obiektów, na których przeprowadza się egzaminy dla zespołów ratowniczych z psami, określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zwierząt wykorzystywanych w akcjach ratowniczych.
- c) Szkolenie organizowane jest w systemie skoszarowanym.
- d) Na realizację programu przewidziano **27 godzin dydaktycznych**.
- e) Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest plan nauczania. Podstawową formą nauczania jest lekcja, której odpowiada jedna godzina dydaktyczna trwająca 60 minut. W przypadku zajęć praktycznych dopuszcza się łączenie jednostek lekcyjnych.
- f) Zajęcia mogą prowadzić instruktorzy szkolenia psów ratowniczych oraz osoby posiadające co najmniej pięcioletnie doświadczenie w kierowaniu zespołami podczas działań poszukiwawczo-ratowniczych.
- g) Warunkiem ukończenia szkolenia jest obecność na min. 80% zajęć dydaktycznych, w tym na 100% zajęć praktycznych oraz zaliczenie wszystkich elementów szkolenia określonych praktycznymi celami szczegółowymi.
- h) Słuchacze, którzy spełnili warunki określone w pkt. g), otrzymują zaświadczenie zgodne ze wzorem określonym w załączniku nr 2.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

- a. Zajęcia teoretyczne powinny być organizowane dla całej grupy słuchaczy.
- b. Zajęcia praktyczne należy przeprowadzać z grupą słuchaczy liczącą nie więcej niż 6 osób.
- c. Prowadzący zajęcia, w trakcie realizacji tematów przewidzianych w planie nauczania powinni zwracać szczególną uwagę na:
 - poprawną terminologię,
 - kompletne wyposażenie przewodnika i psa,
 - wykorzystywanie do ćwiczeń tylko sprzętu sprawnego pod względem technicznym,
 - poprawne wykonywanie czynności,
 - kształtowanie pożądanych umiejętności oraz koniecznych nawyków.
- d. W trakcie realizacji szkolenia powinna być dokonywana ocena osiągnięć słuchaczy. Zaleca się stosowanie takich metod kontroli osiągnięć jak pytania ustne i zadania praktyczne.
- e. W ocenianiu bieżącym dopuszcza się indywidualizację wynikającą ze specyfiki szkolenia i indywidualnych koncepcji dydaktycznych prowadzącego.
- f. Zajęcia teoretyczne powinny być realizowane w pomieszczeniach zapewniających odpowiednie warunki higieny szkolnej oraz wyposażonych zarówno w proste, jak i techniczne środki dydaktyczne oraz odpowiednie warunki do przebywania psów.
- g. Zajęcia praktyczne powinny odbywać się w miejscach, które umożliwiają ich sprawną i bezpieczną realizację.
- h. Zajęcia praktyczne należy poprzedzić odprawą organizacyjną, którą prowadzi instruktor. Celem odprawy jest zapoznanie słuchaczy z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówienie ich przebiegu.
- i. W toku ćwiczeń instruktor kontroluje poprawność wykonania powierzonych zadań, a w razie zauważenia nieprawidłowości, na bieżąco koryguje błędy w ramach instruktażu indywidualnego, bądź grupowego. W instruktażu końcowym prowadzący powinien podsumować zajęcia, przeanalizować najczęściej popełniane błędy, wskazać ich źródło oraz sposób prawidłowego wykonania czynności.
- j. Zajęcia praktyczne należy prowadzić na obiektach naturalnych (np. obszary leśne) oraz sztucznych (np. gruzowiska).

3. Plan nauczania

L.p.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Podstawy prawne funkcjonowania przewodnika psa ratowniczego w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych	2	-	2
2.	Wyposażenie ratownika i psa	1	1	2
3.	Powstawanie i rozchodzenie się zapachu	1	-	1
4.	Taktyka poszukiwań z użyciem psów w terenie	2	7	9
5.	Taktyka poszukiwań z użyciem psów w budynkach i pomieszczeniach	1	7	8
6.	Postępowanie w sytuacjach awaryjnych	2	3	5
RAZEM:		9	18	27

T - zajęcia teoretyczne, P - zajęcia praktyczne, R - razem

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Podstawy prawne funkcjonowania przewodnika psa ratowniczego w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych – 2T

Materiał nauczania:

Specjalności ratownicze psów. Szkolenie psów ratowniczych. Zasady dysponowania Specjalistycznych Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych. Zasady pracy z psem ratowniczym.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić specjalności ratownicze psów;
- przedstawić etapy szkolenia psów ratowniczych;
- opisać wymagania egzaminacyjne dla zespołów z psami;
- omówić zasady dysponowania Specjalistycznych Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych do działań ratowniczych;
- przedstawić zasady etyczne stosowane w trakcie szkolenia psa;
- omówić warunki funkcjonowania psa w życiu codziennym;
- omówić zasady obowiązujące w transporcie psów.

Uwagi do realizacji tematu:

Realizując zajęcia z tego tematu należy opierać się na zapisach następujących dokumentów:

- *ustawa o ochronie zwierząt;*
- *rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zwierząt wykorzystywanych w akcjach ratowniczych;*
- *Zasady organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym;*
- *Zarządzenie Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich;*
- *Procedura dysponowania Specjalnych Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego do działań poszukiwawczych w terenie.*

2. Wyposażenie ratownika i psa – 1T, 1P

Materiał nauczania:

Elementy wyposażenia ratownika i elementy wyposażenia psa do poszczególnych rodzajów działań.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wymienić i omówić wyposażenie ratownika i psa ratowniczego do działań poszukiwawczych na gruzowiskach;
- dobrać wyposażenie ratownika i psa ratowniczego do działań poszukiwawczych na gruzowiskach;
- wymienić i omówić wyposażenie ratownika i psa ratowniczego do działań poszukiwawczych w terenie;
- dobrać wyposażenie ratownika i psa ratowniczego do działań poszukiwawczych w terenie;
- sprawdzić prawidłowość doboru wyposażenia.

3. Powstawanie i rozchodzenie się zapachu – 1T

Materiał nauczania:

Definicja zapachu. Zasady rozchodzenia się zapachu w terenie otwartym oraz w budynkach.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić cechy charakterystyczne zapachu;
- wymienić składniki zapachu związanego z podłożem i przenoszonego powietrzem;
- omówić stężenie zapachu i dystans oddziaływania;
- wymienić czynniki wpływające na rozchodzenie się zapachu;
- przedstawić zasady rozchodzenia się zapachu w budynkach i na gruzowisku.

4. Taktyka poszukiwań z użyciem psów w terenie – 2T, 7P

Materiał nauczania:

Zasady prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych osób zaginionych w terenie. Czynności planistyczne. Metody prowadzenia poszukiwań zależne od posiadanych sił i środków. Stosowanie map, kompasów, programów i urządzeń zwiększających efektywność poszukiwań.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić zachowania osób zaginionych w terenie;
- przedstawić ogólne zasady planowania działań poszukiwawczych;
- omówić metody poszukiwań w terenie;
- omówić taktykę prowadzenia działań w terenie otwartym;
- dobrać i zastosować odpowiednią taktykę działania w terenie otwartym;
- omówić zasady podziału terenu poszukiwań;
- wyjaśnić zasady stosowane podczas poszukiwań (zarządzanie akcją, łączność, znakowanie miejsc szczególnych, konfiguracja zespołu);
- wyjaśnić zastosowanie mapy, kompasu, urządzenia GPS oraz programów komputerowych w działaniach poszukiwawczych;
- zastosować mapę, kompas, urządzenie GPS w działaniach poszukiwawczych.

Uwagi do realizacji tematu:

W trakcie realizacji zajęć praktycznych należy przeprowadzić symulowaną akcję związaną z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi z wykorzystaniem psów ratowniczych w terenie. Scenariusz ćwiczenia ma zawierać wszystkie elementy określone powyższymi celami szczegółowymi.

5. Taktyka poszukiwań z użyciem psów w budynkach i pomieszczeniach – 1T, 7P

Materiał nauczania:

Zasady prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych osób zasypanych po katastrofach i awariach budowlanych. BHP podczas działań poszukiwawczo ratowniczych na gruzowiskach.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić metody poszukiwania przy użyciu psów ratowniczych po katastrofach i awariach budowlanych;
- wyjaśnić rolę koordynatora pracy psów;
- omówić zasady podziału gruzowiska;
- podzielić gruzowisko na strefy poszukiwań;
- wykonać oznakowanie gruzowiska, zgodnie z zasadami organizacji i działania grup poszukiwawczo –ratowniczych;
- omówić taktykę przeszukiwania obiektów budowlanych;
- dobrać taktykę przeszukiwania obiektów budowlanych;
- przeszukać obiekt;
- omówić stosowane zasady sygnalizacji alarmowej.

Uwagi do realizacji tematu:

W trakcie realizacji zajęć praktycznych należy przeprowadzić symulowaną akcję związaną z działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi z wykorzystaniem psów ratowniczych po katastrofach i awariach budowlanych. Scenariusz ćwiczenia ma zawierać wszystkie elementy określone powyższymi celami szczegółowymi.

6. Postępowanie w sytuacjach awaryjnych – 2T, 3P

Materiał nauczania:

Podstawowe zasady postępowania w skrajnie trudnych warunkach (ukształtowanie terenu, warunki atmosferyczne). Zasady postępowania w przypadkach awaryjnych (utrata łączności, wypadek, zabłądzenie, utrata sprzętu nawigacyjnego, atak dzikiego zwierzęcia).

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- ocenić sytuację i zidentyfikować zagrożenia;
- omówić zasady wzywania pomocy;
- przedstawić sposoby zabezpieczenia się przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi;
- wykonać zabezpieczenie przed przemoczeniem i utratą ciepła;
- omówić postępowanie w przypadku zabłądzenia;
- omówić postępowanie w przypadku utraty sprzętu nawigacyjnego;
- przedstawić sposoby pozyskiwania wody;
- omówić sposoby postępowania w razie wypadku ratownika lub psa.

Uwagi do realizacji tematu:

Ćwiczenia z tego tematu należy połączyć z działaniami poszukiwawczymi z wykorzystaniem psów ratowniczych w terenie. Ćwiczenia należy przeprowadzić w terenie leśnym z dostępem do cieków wodnych. Scenariusz ćwiczenia ma zawierać wszystkie elementy określone powyższymi celami szczegółowymi.

III. LITERATURA

- 1) „Zasady organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym”, KG PSP.
- 2) „Procedura dysponowania Specjalistycznych Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego do działań poszukiwawczych w terenie”.
- 3) R.H. Wright, „Nauka o zapachu”, przekład na język polski dr. inż. Władysław Brud.
- 4) Jean Donaldson, "Pies i człowiek"; Wyd. Galaktyka.
- 5) INSARAG: Wytyczne i metodologia, ONZ, Biuro ds. koordynacji pomocy humanitarnej.

Akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013, poz. 856).
- 2) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie zwierząt wykorzystywanych w akcjach ratowniczych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1444).
- 3) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. Nr 46, poz. 239).
- 4) Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanых zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz. Urz. KGP z dnia 5 czerwca 2012 r. poz. 29).

.....
(pieczęćka jednostki delegującej)

KARTA SKIEROWANIA

Jednostka delegująca

Nazwa

Adres

Tel./Fax

Kieruję Pana/ Panią.....

(stopień, imię i nazwisko, imię ojca)

Urodzonego/ -ą.....

(data i miejsce urodzenia – miejscowość i województwo)

szkolenie z technik i taktyki poszukiwań z wykorzystaniem psów ratowniczych

realizowane w dniach W

Oświadczam, że kierowany/-a posiada:

- a) ukończone szkolenie z zakresu organizacji działań poszukiwawczo-ratowniczych,
- b) dyplom zdania egzaminu z psem specjalności ratowniczej klasy "0",

oraz

w przypadku strażaka PSP – kierowany/-a:

- c) nie posiada przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach bezpośrednio związanych z działaniami ratowniczymi,
- d) posiada orzeczenie komisji lekarskiej lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające okresowe badanie lekarskie, aktualne na czas trwania szkolenia,
- e) kartę szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy lub zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, aktualne na czas trwania szkolenia,
- f) ukończył co najmniej szkolenie podstawowe strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej lub szkolenie podstawowe w zawodzie strażak.

w przypadku osób spoza PSP – kierowany/-a posiada:

- c) zaświadczenie lekarskie potwierdzające możliwość udziału w ćwiczeniach i działaniach ratowniczych,
- d) zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, aktualne na czas trwania szkolenia,
- e) ważne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis kierującego)

.....
(pieczęć podłużna)

ZAŚWIADCZENIE

.....
(imię i nazwisko)

urodzon dnia r.

w woj.

ukończył

**szkolenie
z technik i taktyki poszukiwań
z wykorzystaniem psów ratowniczych**

przeprowadzone w

w okresie od r. do r.

według programu z dnia

zatwierdzonego przez

.....

....., dniar.

(miejscowość)

Nr

ORGANIZATOR

.....
(pieczęć, podpis)

L.p.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Podstawy prawne funkcjonowania przewodnika psa ratowniczego w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych	2	-	2
2.	Wyposażenie ratownika i psa	1	1	2
3.	Powstawanie i rozchodzenie się zapachu	1	-	1
4.	Taktyka poszukiwań z użyciem psów w terenie	2	7	9
5.	Taktyka poszukiwań z użyciem psów w budynkach i pomieszczeniach	1	7	8
6.	Postępowanie w sytuacjach awaryjnych	2	3	5
RAZEM:		9	18	27

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem